

Den 24. oktober 2018

Fødevareforlig 4 – på vej mod verdens bedste fødevarekontrol Politisk aftale om Fødevareforlig 4 (2019-2022)

Danske fødevarer er kendt for at have en høj fødevarerisikkerhed. Det giver tryghed hos de danske forbrugere og store fordele på eksportmarkederne. En afgørende faktor er den danske fødevarekontrol, som møder tillid og respekt både i Danmark og i udlandet. Denne unikke position skal opretholdes.

Mikrobiologiske trusler mod fødevarerisikkerheden er fortsat til stede. Derfor skal indsatsen for at opretholde og videreudvikle den mikrobiologiske fødevarerisikkerhed fastholdes, så færre bliver syge af maden, og danske virksomheder fortsat har fordele ved dokumenteret høj fødevarerisikkerhed i forbindelse med eksport. Regeringen er sammen med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti enige om et nyt fireårigt fødevareforlig, som skal gælde frem til og med 2022. Med dette forlig bliver fødevarekontrollen opgraderet til den nye virkelighed, som ses i hele kæden fra jord til bord, og hvor den teknologiske og digitale udvikling i stigende grad gør det muligt at målrette kontrollen.

Det nye er en individuelt tilpasset og datadrevet kontrol, hvor ambitionen er en fødevarekontrol, der bliver mere målrettet overfor virksomheder med problemer og tilgodeser virksomheder, der kan og vil overholde reglerne – med færre kontroller til gengæld for mere vejledning.

Målet er at fokusere den fysiske kontrol mod de virksomheder, der overtræder lovgivningen. Med den rette dataudvikling og brug af data vil det blive muligt i højere grad at segmentere virksomhederne i dem, der ikke er i stand til at overholde reglerne og derfor har brug for kontrol, og dem, der både kan og vil overholde lovgivningen og som har brug for andre hjælpemidler end kontrol, fx selvhjælpsværktøjer. På den baggrund vil det være muligt at reducere gradvist i den fysiske kontrol samtidig med, at fødevarerisikkerheden styrkes.

Forliget indeholder fire hovedområder:

1. Nyt koncept for kontrol og vejledning
2. Udvikling af datadrevet kontrol og digitale selvhjælpsværktøjer
3. Mikrobiologisk fødevarerisikkerhed og styrket beredskab
4. Indsats over for ulovlig import, brodne kar, svindel og ulovlig nethandel

Danmark har et særligt godt ry i forhold til dyresundhed og fødevarerisikkerhed. Dette ry er anerkendt både i ind- og udland, og den høje fødevarerisikkerhed herhjemme sikrer tryghed for forbrugerne i Danmark og efterspørgsel på danske fødevarer i udlandet. Denne fødevarerisikkerhed må vi ikke sætte over styr, uanset om varerne produceres af små, mellemstore eller store fødevarevirksomheder.

Forligsparterne er samtidig enige om, at der er behov for særligt fokus på småskala-producenterne. Der er flere og flere små innovative virksomheder, der ønsker at starte fødevareproduktion i Danmark, og de skal understøttes heri. Virksomhederne kan være med til både at udfordre og tænke nyt i forhold til produktionsformer og udvikle helt nye produkter, der ikke fandtes for bare 10 år siden. I forligsperioden ønskes det at skabe forenkling og bedre rammer for de små fødevarevirksomheder, som blandt andet imødekommer nye fødevaretrends. Der vil derfor blive udarbejdet en småskala-pakke med oplæg til, hvordan konkrete udfordringer for disse virksomheder kan afhjælpes, og hvordan innovation kan understøttes, herunder se på at lette byrder for de små virksomheder. Erfaringer fra allerede etablerede små virksomheder vil blive inddraget i arbejdet med småskala-pakken for at sikre de bedste vilkår og rammer for denne type virksomheder. Småskala-pakken vil blive fremlagt for forligskredsen medio 2019.

Nyt koncept for kontrol og vejledning

Forliget introducerer et nyt koncept for kontrol og vejledning. Særligt små nye fødevarevirksomheder skal hjælpes godt i gang, så de nemmere kan omsætte den gode ide til virkelighed. Derfor tilbydes starthjælp til

alle nye virksomheder, hvor der er sat ekstra god tid af til vejledning. Virksomheder, der kan og vil overholde reglerne, får mindre kontrol og i stedet mulighed for mere vejledning, enten i form af rekvireret vejledning og forhåndsgodkendelse eller via digitale platforme og anmeldte dyberegående kontrol- og vejledningskampagner.

Kontrollkonceptet skal derfor også ses i sammenhæng med de øvrige indsatser i forliget, hvor Fødevarestyrelsens vejledning bliver mere operationel og let tilgængelig for virksomheder. Det giver øget viden om og forståelse for reglerne blandt virksomheder, der har viljen til at overholde dem. Og det giver mulighed for at fokusere kontrolindsatserne mod virksomheder med større kontrolbehov og særlige risici.

Mere konkret skal kontrollen på den ene side være endnu mere målrettet over for virksomheder med kontrolbehov, og på den anden side tilgodese virksomheder, der har evnen og viljen til at overholde reglerne. Fordi indsatserne i højere grad bliver formålsbestemte, fleksible og datadrevne, kan Fødevarestyrelsen løbende tilpasse og målrette kontrollen efter virksomhedernes individuelle behov.

Det nye koncept for kontrol og vejledning er på denne måde en yderligere risiko- og behovsorientering af kontrollen i forhold til Fødevareforlig 3. Er der tale om en virksomhed i ”den gode ende”, hvor data dokumenterer, at den kan og vil, så bliver kontrollen i højere grad anmeldt. Formålet med anmeldt kontrol er at øge effekten af vejledning i virksomhederne, da de rette personer fra virksomheden er til stede ved kontrollen. En styrke ved det nye kontrollkoncept er også, at både de enkelte indsatser og det samlede koncept er fleksibelt. Fødevarestyrelsen kan derfor løbende prioritere mellem indsatserne for at tilpasse kontrollen til det aktuelle risikobillede.

Virksomheder, der kan og vil overholde reglerne, bliver på denne måde belønnet med mindre kontrol til gengæld for bedre service i form af vejledning og flere anmeldte kontroller. Dermed understøtter konceptet Miljø- og Fødevarerministeriets kontrolstrategi.

Kontrollkonceptet er opdelt i tre segmenter:

- Opstart og basiskontrol, som sikrer, at alle nye fødevarer virksomheder kommer godt i gang samt en fortsat høj fødevarer sikkerhed og en god understøttelse af eksport og vækst i fødevarerbranchen.
- Dybdegående kontrol, som er en målrettet og dybdegående kontrol og en vejledning, der sikrer håndtering af risici, virksomheder med problemer eller større kontrolbehov samt forbrugeranmeldelser.
- Opfølgende kontrol, som hjælper virksomheder med overtrædelser tilbage på sporet ved grundig opfølgning. Rejseholdets indsats mod brodne kar og fødevarer vindel sættes ind, når det er nødvendigt.

Forbrugeranmeldelser er værdifulde observationer, som kan være tegn på, at noget er galt i en virksomhed. Derfor vil forbrugeranmeldelser altid medføre drøftelse med anmelder (hvis denne er kendt) og som udgangspunkt medføre et kontrolbesøg.

En del af fødevarer virksomhederne er organiseret i forskellige typer af kæder. Forligsparterne noterer sig, at Fødevarestyrelsen i forligsperioden vil undersøge mulighederne for at gøre hovedkontoret ansvarlig for systemiske overtrædelser af relevante dele af fødevarer lovgivningen i kæde virksomhederne, i det omfang disse har direkte eller indirekte indflydelse herpå.

Kontrollkonceptet får afledte konsekvenser for Smileyordningen, ligesom nye markedsføringsmetoder via internettet har det. Kontrollen i den enkelte virksomhed bliver mere individuelt fastsat, og derfor kan der gå længere tid mellem kontrolbesøgene i nogle virksomheder, mens andre vil modtage hyppigere besøg. Smileyordningen er en succes, men også den skal holdes opdateret til en digital tidsalder. Derfor vil ordningen blive evalueret i løbet af forligsperioden. Det vil indgå i evalueringen af smiley-ordningen, hvilken effekt en given smiley har for kontrolfrekvensen i den enkelte virksomhed.

Udvikling af datadrevet kontrol og digitale selvhjælpsværktøjer

Den høje tillid til den danske fødevarer kontrol bunder især i den store åbenhed og transparens, der er omkring kontrolresultaterne. Hvis forbrugerne og markederne også i de kommende år skal have samme høje tillid, er det nødvendigt, at Fødevarer kontrollen fortsat er på omgangshøjde med den udvikling, der er i erhvervet.

En moderne og omstillingsparat fødevarer regulering og -kontrol kræver investeringer i både IT og kompetencer. Det vil medføre en gradvis omstilling fra fysisk kontrol til dataovervågning, analyser og målrettet kontrol, som er baseret på langt mere individualiserede risikovurderinger og rettet mod konkrete virksomheder og produkter.

For eksempel vil mere tidstro og valide data i fremtiden føre til bedre og hurtigere beredskab, hvor tilbagekaldelser bliver hurtigere og mere præcise med mindre spild og større tillid til følge. En succesrig transformation til en digital tidsalder kræver, at Fødevarestyrelsen i langt højere grad involverer borgere, fødevarevirksomheder, brancher og forskningsinstitutioner i at eksperimentere og udvikle kontrol- og serviceløsninger, som matcher de udfordringer og de muligheder, der ligger lige forude.

Udviklingen af ny teknologi, digitalisering og brug af data giver muligheder for både virksomheder og kontrol. Derfor skal fødevarekontrollen udnytte potentialerne i teknologi, digitalisering og data i en fremtidig datadrevet fødevareregulering og fødevarekontrol, så kontrollen bliver målrettet yderligere, og virksomheder, der kan og vil, får lettet kontroltrykket og nye muligheder for hjælp-til-selvhelp via moderne formidling og med forventet samme eller øget effekt på virksomhedens regelefterlevelse og fødevarsikkerhedskultur.

Med en mere datadrevet, risiko- og behovsorienteret kontrol kan der frigøres kontrolressourcer uden at gå på kompromis med fødevarsikkerheden. Over forligsperioden vil der derfor blive foretaget en trinvis reduktion af de planlagte kontroller i forhold til antallet af planlagte kontroller i 2018. Reduktionen vil ske efter følgende model: I 2020 reduceres antallet af planlagte kontroller fra 49.500 i 2018 til 46.000. I 2021-22 reduceres yderligere 2.000 kontroller årligt, således at der i 2022 gennemføres 42.000 planlagte kontroller, dvs. 7.500 færre kontroller end i 2018. Forligskredsen er enige om at drøfte iværksættelse af de årlige kontrolreduktioner på baggrund af afrapportering fra Fødevarestyrelsen om, at de årlige milepæle er opnået. Kontrolreduktioner beror på, at der er udviklet de fornødne datamodeller. Såfremt forligskredsen ikke beslutter kontrolreduktioner, skal den videre udvikling af datamodeller finansieres på anden vis inden for forligets ramme.

Der er behov for nytænkning i arbejdet med fødevareregulering og fødevarekontrol. I samarbejde med erhvervet og forskningen skal nye måder at regulere og kontrollere på undersøges. Målet er at sikre vækst og videnopbygning i erhvervet, en fortsat effektiv fødevareregulering og kontrol og at højne fødevarsikkerheden.

Mikrobiologisk fødevarsikkerhed og styrket beredskab

Uanset hvor høj fødevarsikkerheden og hvor kompetent kontrollen er i Danmark, kan det ikke undgås, at der en gang imellem opstår problemer. Bakterier er alle vegne, og der kan begås fejl. Fejl er ofte utilsigtede, men kan også være det modsatte. Det skete for eksempel i foråret 2017, hvor æg forurenede med fipronil blev eksporteret til Danmark. I sådanne situationer er det altafgørende at have et effektivt fødevarerredskab, så produkterne hurtigt kan spores og trækkes tilbage fra markedet.

I forliget bliver fødevarerredskabet styrket, krisestyringen optimeret og fødevarerredskabets kompetencer udviklet, så fødevarerkriser og sygdomsudbrud kan opklares så hurtigt og effektivt som muligt. Derfor oprettes der en central krisestab i Fødevarestyrelsen, der kan håndtere sygdomsudbrud fra fødevarer og sygdom blandt husdyr samtidigt. Et solidt datagrundlag er afgørende for opklaring af fødevarerborne udbrud. Det kræver, at der fortsat arbejdes med at udvikle analysemetoder, særligt fuldgenomsekventering, som gør det muligt at matche fødevarer til fødevarerborne udbrud på DNA-niveau. Der vil også blive udviklet en ny fælles myndighedsdatabase med mikrobiologiske analyseresultater fra både mennesker, dyr og fødevarer, som kan sikre en hurtigere adgang til data, og dermed medvirke til hurtigere opklaring af sygdomsudbrud.

Danske fødevarer virksomheder er i front gastronomisk og fødevarsikkerhedsmæssigt. For at sikre og fremme denne position kræver det en stadig udvikling af nye produkter og produktionsmetoder. Det er virksomhedernes ansvar, at deres fødevarer er i orden. Men erfaringen viser, at en lille og nystartet virksomhed kan have vanskeligt ved at overskue risici i forbindelse med for eksempel produktudvikling. Disse virksomheder skal have hjælp i form af viden og de rette værktøjer, så det bliver nemmere for dem at forholde sig til fødevarsikkerhedsmæssige risici, inden de går i gang med nye aktiviteter.

Listeria har med succes været et fokusområde i Fødevareforlig 3. Der er opnået gode resultater, og indsatsen overgår nu til almindelig drift. Fokus og indsats bliver i stedet flyttet til fødevarerborne vira som norovirus og hepatitis virus, som er en væsentlig årsag til fødevarerborne sygdom. I 2016 blev der registreret 18 fødevarerborne udbrud med næsten 1.200 syge i Danmark, hvilket svarer til ca. 1/3 af alle registrerede fødevarerudbrud. Det reelle antal syge er betydeligt højere. For at vende denne udvikling er der behov for en helhedsorienteret indsats, som bl.a. kræver mere viden på området, både blandt virksomhederne og de tilsynsførende, men også hos forbrugere.

Samtidig er det vigtigt fortsat at arbejde for at reducere fødevarerborne sygdomme fra især campylobacter, men også salmonella. Campylobacter er den bakterie, der forårsager flest syge af fødevarer i Danmark, og her er initiativerne i campylobacterhandlingsplanen i fokus. For salmonella er der en tendens til færre syge, men det er vigtigt at fastholde de gode resultater og den høje fødevarer sikkerhed. Resistens i fødevarer er et stigende globalt problem. Det kan have uoverskuelige konsekvenser, hvis det kommer ud af kontrol. En fokuseret indsats skal fastholde det lave niveau af resistens i danske produktionsdyr og fødevarer.

Indsats over for ulovlig import, brodne kar, svindel og ulovlig nethandel

Fremtidens trusler mod fødevarer sikkerheden ændrer sig, fordi teknologien udvikler sig. Samtidig bliver handel og pengestrømme stadigt mere globale. Svindel med fødevarer, forfalskninger af både produkter og ledsagedokumenter samt økonomisk kriminalitet knyttet til handlen med fødevarer udgør både en fare for forbrugersikkerheden og for en lige og fair konkurrence. Muligheden for anonymt at anmelde ulovlige forhold i en fødevarer virksomhed til Fødevarerstyrelsen vil blive gjort mere synlig for både virksomhedsansatte og forbrugere.

I takt med at markedsføring af fødevarer via internettets mange platforme vinder frem, er der behov for, at fødevarer kontrollen i højere grad har fokus på salg af fødevarer via nethandel. Samtidig øger befolkningens stigende appetit på udenlandske fødevarer presset på importkontrollen, der blandt andet bliver udfordret af systematisk svindel med indførsel af fødevarer med ukendt oprindelse og snyd med afgifter.

Med en videreførelse af indsatserne fra Fødevarerforlig 3, samt en styrkelse af henholdsvis det opsøgende rejsehold og grænsekontrollen, bliver Fødevarerejseholdets indsats på disse områder forbedret. Samtidig bliver kontrolindsatsen intensiveret ved hjælp af nye værktøjer, herunder datamodeller til håndtering af de brodne kar i fødevarerbranchen, der gang på gang overtræder reglerne. Endelig skal der fortsat være kontrol med kosttilskud og de anprisninger, som i stadig stigende grad forsøger at lokke forbrugerne med lidt for gyldne løfter.

Fødevarerstyrelsen vil inkludere et afsnit om håndteringen af miljømæssige og etiske påstande på fødevarer samt et afsnit om brugen af frivillige mærkningsordninger i mærkningsvejledningen i 2019. Dette vil ske i dialog med Forbrugerbudsmændene og med inddragelse af dennes praksis, hvor det er relevant.

Forligsparterne er endvidere enige om, at der er brug for styrket forbrugerinformation om sundhed og ernæring og bekæmpelse af ikke-evidensbaseret information på fødevarerområdet. Derfor støtter forligskredsen initiativet fra den tværministerielle regeringsstrategi for mad, måltider og sundhed fra august 2018 om, at myndighederne skal gå mere aktivt ind i sundhedsdebatten og afvise misinformation. Forligskredsen støtter endvidere, at Fødevarerstyrelsen gør en aktiv indsats for at berigtige misinformation uanset, om den fremføres i traditionelle medier, på internettet eller andre elektroniske platforme, og at afsenderen holdes ansvarlig ved overtrædelser af fødevarerlovgivningen.

Videreførte initiativer fra Fødevarerforlig 3

Forligspartierne er enige om at videreføre følgende initiativer fra Fødevarerforlig 3:

- Gebyrbelagt opfølgende kontrol ved indskærpelser
- Kontrolordning for 3. parts certificeringer
- Kædekontrol
- Prioriteret kontrol
- Fødevarer kontrollens Rejseholds udvidede bemanning
- Styrket kontrol med nethandel
- Styrket importkontrol
- Kontrol med kosttilskud – styrkelse af kosttilskudsgruppen
- Kontrol af effektiv tilbagetrækning af fødevarer i alle led af handelskæden
- Handlingsplaner for salmonella og campylobacter
- Fortsat styrket indsats overfor resistens i fødevarer
- Gebyrfinansiering af kampagnekontrollen
- Yderligere styrkelse af kontrollen i henhold til efterforskning og sanktionering af ulovlige virksomheder og i sager om svindel i alle afskygninger
- Kontrollkampagner rettet mod vildledning, anprisning og svindel
- Udvikling af analysemetoder til beredskabet
- Rekvireret vejledning
- Forhåndsgodkendelser
- Whistleblower-ordning

Forligsparterne mødes hvert år for at følge op på aftalen. Der udarbejdes årligt en kort redegørelse for status. Forligskredsen er enige om at mødes, når der er behov for særskilte drøftelser af emner omfattet af forliget fx relateret til større fødevarerborne sygdomsudbrud. Rapporter af relevans for emner inden for forliget vil også blive forelagt forligskredsen til drøftelse.

Økonomi

Der afsættes i alt 346,3 mio. kr. til Fødevareforlig 4 (2019-22).

Tabel 1 – Finansiering af Fødevareforlig 4					
	2019	2020	2021	2022	I alt
Samlet ramme	86,2	88,0	86,7	85,4	346,3
Nyt koncept for kontrol og vejledning	48,6	48,0	45,3	43,1	185,1
Udvikling af datadrevet kontrol og digitale selvhjælpsværktøjer	5,8	6,5	7,9	8,6	28,8
Mikrobiologisk fødevarer sikkerhed og styrket beredskab	23,3	24,9	25,0	25,2	98,5
Indsats over for ulovlig import, brodne kar, svindel og ulovlig nethandel	8,5	8,5	8,5	8,5	34,0
Finansiering	86,2	88,0	86,7	85,4	346,3
Gebyrfinansiering	27,4	32,6	32,6	32,6	125,2
Bevillingsfinansiering	58,8	55,4	54,1	52,8	221,1

Bilag til politisk aftale om Fødevarerforlig 4

Hovedområde 1:

Nyt Kontrolkoncept

1.1 Opstart og basiskontrol

Indsatsen består af starthjælp, basiskontrol efter standardfrekvenser og stikprøvebaseret basiskontrol. Kombinationen er en nytænkning af basiskontrollen, som betyder, at kontrollen i højere grad målrettes virksomheder med identificerede risici og behov samtidig med, at virksomheder med evne og vilje til at overholde reglerne får mindre kontrol. Indsatsen implementeres fra 2020.

Starthjælp: Starthjælpen er en videreudvikling og udbygning af den udvidede førstegangskontrol. Formålet er bl.a., at nye virksomheder får forståelse for kontrollens formål, deres eget ansvar samt viden om, hvor og hvordan de kan finde relevant vejledningsmateriale. Det nye er, at starthjælp bliver tilbudt til flere virksomheder, at besøgene er selvstændige kontrolbesøg, og at besøgene indeholder ekstra tid til vejledning. Besøgene er i udgangspunktet anmeldte for at sikre, at virksomheden er forberedt og åben for vejledningen, og at de rette personer er til stede.

Basiskontrol efter standardfrekvenser: Indsatsen er en videreførelse af basiskontrollen, og målgruppen er primært engrosvirksomheder med produktion af fødevarer, enkelte detailvirksomheder med stor fødevarerproduktion, virksomheder med fødevarereksport samt virksomheder med aktiviteter med særligt kontrolbehov, herunder eksport, import og økologi. Basiskontrol efter standardfrekvenser fokuserer på fødevareraktiviteter med risikofyldte aktiviteter. Desuden skal indsatsen sikre grundlaget for en fortsat stærk fødevarereksport.

Stikprøvebaseret basiskontrol: Som et led i omprioritering af basiskontrollen får en stor del af fødevareraktiviteterne basiskontrol på baggrund af årlige udpegninger frem for faste frekvenser. Målgruppen er fødevareraktiviteter (detail- eller engrosaktiviteter) med mindre eller ingen produktion. Udpegnings til kontrol sker dels på baggrund af den individuelle risikokarakterisering og andre data, dels ved tilfældig udpegnings (nulpunktskontrol). Alle virksomheder har dermed en vis sandsynlighed for kontrol, men virksomheder med højere risiko har større sandsynlighed for kontrol end virksomheder med lavere risiko.

Kædekontrol: Den frivillige kontrolordning for kæder videreføres. Kædevirksomheder med god regelefterlevelse får i dag reduceret deres samlede kontrolfrekvens. Med det nye kontrolkoncept vil mange kædevirksomheder ikke længere have en fast kontrolfrekvens, som kan reduceres. I stedet vil kædevirksomheder med god regelefterlevelse få nedsat kontrolsandsynlighed, mens kædevirksomheder med en dårlig regelefterlevelse får en øget sandsynlighed for kontrol.

Evaluering af Smiley-ordningen: Med det nye, agile kontrolkoncept vil der være længere mellem kontrolbesøgene i detailvirksomheder med god regelefterlevelse, mens detailvirksomheder, der overtræder reglerne, får hyppigere kontrol. Forbrugernes adfærd og informationsbehov har desuden ændret sig. Smiley-ordningen skal derfor evalueres. Det vil indgå i evalueringen af smiley-ordningen, hvilken effekt en given smiley har for kontrolfrekvensen i den enkelte virksomhed.

1.2 Dybdegående kontrol

Indsatsen består af kontrol som følge af forbrugeranmeldelser, prioriteret indsats og kampagnekontrol. Kombinationen er en faglig styrkelse af den målrettede og dybdegående kontrol og skal sikre agil håndtering af relevante risici, virksomheder med problemer og forbrugeranmeldelser. Indsatserne implementeres fra 2020.

Kontrol som følge af forbrugeranmeldelser: Forbrugeranmeldelser er værdifulde observationer, der indikerer, at de aktuelle virksomheder muligvis har et kontrolbehov. Når Fødevarestyrelsen modtager en

anmeldelse fra forbrugere eller andre, følger Fødevarestyrelsen op på de eventuelle problemer, som forbrugerne oplever. En initial screening afgør, om den kan håndteres telefonisk, eller der skal udføres et kontrolbesøg. Som noget nyt bliver kontrol som følge af forbrugerklager i højere grad en selvstændig kontrolindsats, som et værdifuldt supplement til den stikprøvebaserede basiskontrol.

Prioriteret indsats: Kontrolindsatsen er målrettet virksomheder med øget behov for dybdegående kontrol og især vejledning om fødevarereglerne eller om særlige risikoområder. Indsatsen kan både rettes mod enkelte virksomheder med problemer og mod grupper af virksomheder med relevante risici. Det er en agil indsats, der fx kan målrettes opståede risici eller nye trends i fødevarerhvervet. Kontroludvælgelsen baseres på data og de tilsynsførendes viden om virksomhederne. Som noget nyt vil ”prioriteret indsats” fokusere på at gå i dybden med udpegede problemstillinger frem for at ligne basiskontrollen i kontrollemner og -omfang. Fx vil man i den prioriterede indsats i højere grad kunne afse tid til at lave bilagskontrol med fødevarer virksomhederne. I de virksomheder, hvor der er et særligt vejledningsbehov, vil kontrollen i udgangspunktet være anmeldt for at sikre, at virksomheden er forberedt og åben for øget vejledning. Denne anvendelse af anmeldt kontrol er i overensstemmelse med Miljø- og Fødevarerministeriets fælles kontrolstrategi.

Kampagnekontrol: Kampagnekontrollen videreføres. Indsatsen rettes mod de fødevareraktiviteter og virksomheder, hvor risikoen og behovet for mere dybdegående kontrol og vejledning er størst. Kontrollen er målrettet et eller flere kontrollemner, og kontrollen og vejledningen er ofte dybdegående inden for de specifikke emner. Det er en agil indsats, der kan sættes ind over for nye risici, fx svindel, og også benyttes til at indsamle viden, som kan bruges fremadrettet. Gennem information før, under og efter kampagnerne kan virksomheder gøres opmærksom på og få vejledning om reglerne.

1.3 Opfølgende kontrol

Virksomheder, der får sanktioner, retter typisk op inden den opfølgende kontrol, men har samtidig tendens til at få nye sanktioner senere. Derfor skal en sanktion fremover udløse to gebyrbelagte kontrolbesøg i stedet for ét. Det første besøg er målrettet overtrædelsen, og kun ved åbenlyse problemer i virksomheden tages andre emner op. Det andet besøg er en fuld kontrol. Formålet er dels at løfte regelefterlevelsen på længere sigt hos de virksomheder, der har fået en sanktion, dels at styrke incitamentsstrukturen og øge den præventive effekt af kontrollen. Ud fra fastsatte kriterier kan Fødevarestyrelsen undtagelsesvist vurdere, at det første opfølgende besøg er tilstrækkeligt, fx hvis en veldreven virksomhed har haft ejerskifte og ved en forglemmelse ikke har meddelt dette. Den udvidede opfølgende kontrol implementeres fra 2020, hvor basiskontrollen omlægges.

1.4 Understøttende IT og datamodeller

Videreudvikling og modernisering af Fødevarestyrelsens eksisterende understøttende IT og datamodeller er forudsætninger for et fortsat solidt datagrundlag, som understøtter det nye koncept for kontrol og vejledning. De skal videreudvikles til at understøtte tilrettelæggelse og planlægning af de enkelte kontrolindsatser i det nye koncept og fleksibiliteten mellem kontrol- og vejledningsindsatserne.

Desuden skal datamodellerne understøtte, at kontrol og andre virkemidler i den enkelte virksomhed bliver målrettet virksomheden og dens kontrolhistorik – fx i form af overskuelige kontrolforberedende rapporter. I nye virksomheder skal datamodellerne medvirke til at øge effekten af vejledning baseret på data om tilsvarende virksomheder, som allerede er i drift, og forebygge overtrædelser inden for identificerede risikoområder.

1.5 Fortsættelse af ordningerne rekvireret vejledning og forhåndsgodkendelser

Ordningerne rekvireret vejledning og forhåndsgodkendelser, hvor virksomheder på egne præmisser og mod gebyr kan gøre brug af Fødevarestyrelsens ekspertise for at understøtte virksomhedernes vækst og regelefterlevelse, fortsættes.

Rekvireret vejledning: Den rekvirerede vejledning ligger udover den vejledning, der allerede ydes i forbindelse med kontrol til opfyldelse af styrelsens forvaltningsretlige forpligtelser. Forskellen er, at det

rekvirerede vejledningsbesøg omfatter netop de emner, som virksomheden ønsker vejledning om, og kan finde sted på et tidspunkt, som passer ind i virksomhedens drift.

Forhåndsgodkendelser: Ordningen gælder p.t. indretning af fødevarer virksomheder. Afgørelsen, som er bindende for styrelsen, tager stilling til, om den indretning, en fødevarer virksomhed påtænker af hele eller dele af sin virksomhed, er i overensstemmelse med fødevarer lovgivningen. Virksomheden kan på den måde opnå tryghed i investeringerne og spare en evt. efterfølgende korrektion af indretningen.

1.6 Styrket faglighed og professionalisme hos Fødevarer styrelsens tilsynsførende

De tilsynsførende skal mestre balancen mellem stærk faglighed, kommunikation og professionalisme i mødet med virksomhederne. Målet er, at erhvervet i mødet med kontrollen oplever et højt fagligt niveau, et ensartet vidensniveau og en sammenlignelig adfærd hos de tilsynsførende. Fremtidens virksomheder er mere komplekse og har ofte flere typer produktion, og der er derfor behov for, at de tilsynsførende har redskaber og kompetencer til at tage udgangspunkt i virksomhedens situation og i højere grad se den som en helhed. Udvikling af de tilsynsførendes kompetencer til bedre brug af datamodellerne i det nye kontrolkoncept er også et væsentligt nyt element mod mere datadreven kontrol.

Hovedområde 2:

Udvikling af datadrevet kontrol og digitale selvhjælpsværktøjer

2.1 Datadrevet kontrol

Ny teknologi, avancerede analysemetoder og brug af flere og bedre data om fx virksomhedernes produktion og adfærd skal bruges til at forbedre Fødevarer styrelsens kontrol og vejledning. Det gælder i forhold til at finde frem til de relevante virksomheder, der har behov for kontrol og vejledning. Og det gælder i forhold til at give Fødevarer styrelsens medarbejdere de bedst mulige forudsætninger for at gennemføre en effektiv og effektiv kontrol og vejledning, når de står ude i virksomhederne.

Nye risiko- og behovsmodeller for kontroludvælgelse vil blive udviklet bl.a. ved at undersøge potentialerne i udveksling af data med andre myndigheder samt brug af virksomhedernes egne data i kontroltilrettelæggelsen. I første omgang vil fokus være på offentligt genererede data, der har forklaringskraft i forhold til virksomhedernes adfærd, fx antallet af ansatte, deres uddannelse, virksomhedens omsætning, import og eksport mv.

I takt med at Fødevarer styrelsen øger mængden af data om virksomhederne og om relevante risici og bliver bedre til at benytte sig af den teknologiske og digitale udvikling, kan der frigøres kontrolressourcer uden at gå på kompromis med fødevarer sikkerheden. På den baggrund vil antallet af fysiske kontroller blive reduceret med 7.500 ved udgangen af forligsperioden. Reduktionen vil ske efter følgende model: I 2020 reduceres antallet af planlagte kontroller fra 49.500 i 2018 til 46.000. I 2021-22 reduceres yderligere 2.000 kontroller årligt, således at der i 2022 gennemføres 42.000 planlagte kontroller, dvs. 7.500 færre kontroller end i 2018.

2.2 Styrkelse af mødet med kunderne – hjælp til virksomheder, der kan og vil

Fødevarer styrelsen vil styrke mødet med kunderne via andre indsatser end kontrol ved at stille viden og information til rådighed. Det kan fx ske gennem udvikling af en ”digital tilsynsførende” til virksomheder, der kan og vil overholde reglerne, og en chatbot til håndtering af (simple) henvendelser fra forbrugere og virksomheder.

Det vil give bedre betingelser for virksomhederne til at vækste inden for de nye trends, der løbende viser sig på fødevarer området. Desuden vil det være muligt at lette kontroltrykket på virksomheder, der både kan og vil overholde reglerne.

2.3 Videreførelse af kundeindsatser, videreudvikling af hjemmeside og ”Min Side”

Fødevarer styrelsen vil imødekomme sine kunder bedst muligt og på en professionel måde, både fagligt og kommunikativt ved at sikre, at der fortsat er let adgang til relevant og tilpasset viden for den enkelte

virksomhed, fx på ”Min Side”. Online informationsmateriale på styrelsens hjemmeside, der tager udgangspunkt i kundernes kontekst og behov, skal hjælpe virksomheder til at finde svar på spørgsmål.

Hovedområde 3: Mikrobiologisk fødevarer sikkerhed og styrket beredskab

3.1 Styrket beredskab

Fødevarerberedskabet vil blive udviklet, så komplekse og samtidige fødevarer kriser og sygdomsudbrud kan opklares så hurtigt og effektivt som muligt. Der etableres en central krisestab, som kan håndtere flere samtidige kriser som sygdomsudbrud fra fødevarer og sygdom blandt husdyr uanset type og kompleksitet. Fødevarerborne sygdomsudbrud skal opklares hurtigere ved en øget anvendelse af den gen-baserede analysemetode fuldgenomsekventering (WGS). Og der skal udvikles en ny fælles myndighedsdatabase med mikrobiologiske analyseresultater fra både mennesker, dyr og fødevarer, som skal styrke myndighedernes arbejde med opklaring af sygdomsudbrud og sikre en hurtigere tilgang til data.

3.2 Hjælp til selvhjælp – håndtering af nye trends i fødevarer virksomheder

For at understøtte og styrke erhvervets muligheder for vækst via nye innovative produkter og produktionsmetoder, optimeret ressourceforbrug og færre barrierer ved handel over landegrænser vil Fødevarerstyrelsen stille risikobaserede, sikre og videnskabeligt funderede faglig informationer og vejledning til rådighed, så især små og mellemstore virksomheder ikke finder det uoverskueligt at forny sig og at vækste optimalt.

Der udarbejdes dels et generisk beslutningsværktøj for nye produkter og nye produktionsmetoder til virksomheder, dels it-værktøj på basis af matematiske modeller til brug for virksomheder til at understøtte fleksible opbevaringstemperaturer. Endvidere vil der blive skaffet flere videnskabelige data til understøttelse af mere vandeffective tiltag i fødevarerproduktionen uden at gå på kompromis med fødevarer sikkerheden.

3.3 Færre syge af fødevarerborne vira

Som et nyt initiativ iværksættes en helhedsindsats overfor fødevarerborne vira. Dette omfatter at generere og samle mere viden om biologi, forekomst, smitteveje og metoder til at forebygge de hyppigste virus i fødevarer, ligesom de eksisterende analysemetoder og undersøgelser af relevante fødevarer for virus skal optimeres.

Viden om kilder til virus, smitteveje og muligheder for at forebygge problemer med virus skal formidles videre til forskellige typer af virksomheder – både primærproducenter, slagterier, importører af frugt og grønt, storkøkkener og restauranter – og til forbrugerne. Indsatsen fokuseres omkring information, oplysningskampagner og udvikling af et brugervenligt vejledningsmateriale baseret på den nyeste viden og internationale anbefalinger.

3.4 Fortsat indsats mod campylobacter, salmonella og resistens

Handlingsplanen for campylobacter 2018-21 gennemføres i forligsperioden. Campylobacter er stadig den bakterie, der forårsager flest fødevarerborne sygdomstilfælde.

Indsatsen i form af diverse handlingsplaner overfor salmonella har over årene haft en stor effekt på antallet af syge, og den lave forekomst af salmonella i produktionen skal fastholdes. For at nå målet om at udrydde Salmonella Dublin i kvæg bliver indsatsen forstærket. For svinekød er indsatsen fra januar 2018 overgået til en driftsplan, som skal fastholde den lave forekomst af salmonella i svinekød. Æg og kyllingekød er fri for salmonella, og Danmarks særstatus i EU for salmonella i konsumæg og kyllingekød skal fastholdes. Udviklingen følges løbende, så der kan sættes ind, hvis det måtte vise sig nødvendigt.

I forhold til resistens fortsættes indsatsen med at afdække betydningen humant for forekomst af resistens i fødevarer. Der arbejdes fortsat på at tilvejebringe data for at vurdere, hvor eksponeret danskerne er for ESBL

fra fjerkræ. I svineproduktionen skal resultater fra Fødevarerforlig 3 udvides til at belyse, hvor eksponerede danskerne er for kritiske resistenstyper fra svin. Resistensovervågningen i dyr og fødevarer, som er en vigtig del af DANMAP-overvågningen, skal optimeres, bl.a. ved at afprøve og evaluere den gen-baserede metode ”metagenomsekventering” samt ved at indarbejde en mere risikobaseret tilgang til prøveudtagning.

Hovedområde 4:

Indsats over for ulovlig import, brodne kar, svindel og ulovlig nethandel

4.1 Videreførelse af det udvidede og opsøgende rejsehølds indsats overfor svindel, herunder også i forbindelse med e-handel med fødevarer

Formålet med indsatsen er fortsat at dæmme op for svindel på fødevarerområdet herunder svindel i forbindelse med markedsføring på diverse elektroniske platforme. Fødevarestyrelsen har via Fødevarerejsehøldet, skabt kapacitet og kompetencer til at kunne håndtere svindelsager. Dette er understøttet af et tæt samarbejde med Skat og andre myndigheder. Den udvidede bemanning videreføres.

Indsatsen mod handel på de elektroniske platforme vil bl.a. indeholde information rettet mod forbrugere og virksomheder, og der vil ske en udvikling og implementering af en tidssvarende og systematisk kontrol af markedsføring af fødevarer på elektroniske platforme med fokus på svindel og ulovlig markedsføring.

4.2 Videreførelse af importkontrollen

Den styrkede importkontrol videreføres. Formålet med indsatsen er fortsat at vejlede virksomhederne og fagligt at styrke kontrollen af fødevarer, der indføres til Danmark, dels for at sikre danske forbrugere, dels for at bekæmpe svindel og manglende regelefterlevelse.

Som noget nyt skal der sikres en mere fair konkurrence for erhvervet ved at forhindre virksomheder i at omgå reglerne, fx ved køb fra udenlandske uregistrerede virksomheder og brug af falske dokumenter. Der skal indledes et tættere samarbejde med andre myndigheder i nordeuropæiske lande, som er Danmarks tætteste samhandelspartnere. Det skal bidrage til en øget regelefterlevelse og bekæmpelse af svindel, når der handles med fødevarer over grænsen.

4.3 Videreførelse og faglig styrkelse af indsatsen overfor brodne kar

Den nuværende indsats over for brodne kar – dvs. virksomheder der har fået anmærkninger ved mindst tre af de seneste fire foregående kontrolbesøg, eller hvis der er tale om en ny virksomhed, der har fået anmærkning ved de tre første kontrolbesøgskal – videreføres.

Derudover skal der i kontrolkampagner arbejdes med en dybdegående analyse af data om brodne kar samt en segmentering af virksomhedsprofiler med henblik på at kunne målrette kontrollen yderligere i overensstemmelse med Kontrolstrategiens indsatser.

4.4 Videreførelse af kontrollen med kosttilskud samt ernærings- og sundhedsanprisninger

Indsatsen skal nedbringe antallet af farlige kosttilskud anmeldt til markedsføring og markedsført på internettet. Kontrollen har hidtil vist, at kosttilskuddene indeholder ingredienser med en virkningsfuld effekt, nogle gange grænsende op til en effekt som et lægemiddel. Indsatsen er en videreført fagligt styrket kontrol af anmeldte kosttilskud, så der er tilstrækkelige ressourcer til at kontrollere det øgede antal af anmeldte kosttilskud og følge op på konstaterede overtrædelser.

Indsatsen i forhold til ernærings- og sundhedsanprisninger skal forhindre, at forbrugerne vildledes, når virksomhederne bl.a. anpriser fødevarerne med helbredende virkninger. En fortsat fagligt styrket kontrol med ernærings- og sundhedsanprisninger vil sikre tilstrækkelige ressourcer til at følge op på anmeldelserne på området.